

IN MEMORIAM

PROF. DR. MARKO ŠUNJIĆ
(1925.-1998.)

Danas, nakon što je "velika kosačica" prerano i nenadano odnijela akademika Marka Šunjića, čija sadržajna biografija je ispunjena uspješnom naučno-nastavnom aktivnošću, društvenim funkcijama i priznanjima, onima koji su ga izbliže poznavali ostaje da konstatiraju - kako to nedavno reče jedan njegov uvaženi kolega - da je samozatajni profesor iz ovog života i našeg vidokruga ipak otišao kao nepoznanica. Uistinu: biti toliko dugo prisutan u naučnom i javnom životu, biti gotovo pola stoljeća neprestano izložen pogledima i procjenama a nakon svega otići kao nepoznanica, može samo osoba koja je umjeće življenja od početka do kraja - nekom antičkom manirom - prisposobila umjeću umiranja.

"Ars moriendi"- velika tema evropskog srednjovjekovlja, o kojoj su pisali glasovite pape i anonimni monasi - u profesoru Šunjiću, čini se, našla je novovjekovnog protagonistu teško sagledivih duhovnih mogućnosti. Uvijek, i u najtežim ratnim danima, besprijeckorno uredan, stalozen, odmjeran - bez suvišnih riječi i gestova - svoj je javni život uzdigao do razine originalnosti, do pune akribije kojom su prožeti svi njegovi naučni radovi trajne vrijednosti. Znao je neusporedivo više nego je kazao i napisao - često ga se moglo naći udubljenog nad stranim enciklopedijama i literaturom - njegujući kult podatka i akribije nikad nije prelazio granicu sigurnih i provjerivih zaključaka. U njegov kabinet ulazilo se sa nekim posebnim respektom, s poštovanjem koje se osjeća samo za istinsku veličinu, onu koja nastaje iz duboke čovjekove potrebe da slijedi autoritet.

Razum i vjeru - njihov unutarnji spoj upriličen samo njemu poznatom metodom - doveo je do mudrosti i krijeposti, ono što je davao davao je punom šakom, ono što je tražio bilo je bespogovorno - odmjereno iznad svakog ličnog motiva ili interesa. Principe po kojima je živio nije reklamirao niti nudio, oni su naprosto izvirali iz svakog njegovog postupka, i nikog nisu mogli ostaviti ravnodušnim. Vjerovao je u snagu napisanog ali, možda još i više, neizrečenog. Za sobom je ostavio više pitanja nego konačnih odgovora, iz čega bi mogli zaključiti da je potragu za Istinom pretpostavljao svim parcijalnim i uskogrudnim "filozofijama" podjela. Ponekad je šutnjom govorio glasnije od svih olako iskazanih riječi, znajući da postoje situacije u kojima je lijek opasniji od bolesti.

Njegova zadnja knjiga (*Bosna i Venecija - odnosi u XIV i XV st.*), nastala u ratnim godinama destrukcije, objavljena pred smrt, potvrdila je Marka Šunjića kao naučnika starog kova, ali i modernistu: funkcionalan spoj akribije F. Račkog i V.

Klaića, izvorne fundiranosti P. Andelića i S. Ćirkovića, lepršavog stila i šarma jezičnog izraza jednog R. Lopeza. Stjecajem okolnosti, ona je ostala kao njegova završna riječ i rezime vlastitog doživljaja povijesti o kojoj će se - u to ne treba sumnjati - još diskutirati i iz koje će se još dugo učiti i saznavati. U šumi neraščišćenih pojmova i poplavi tzv. retrospektivnih mržnji kojih se naša historiografija do dana današnjeg nije uspjela osloboditi, ova će knjiga zadržati status putokaza i orijentira, potvrđujući misao tako dragu srednjovjekovnim ljudima da sa leda divova i patuljci vide dalje. Ona je istinski pledoaje protiv filozofije parcijalnih istina, etno-konfesionalnih fundamentalizama i patrijarhalnih separatizama, zagovornik sinteze za čiji račun neće biti žrtvovana podrobna analiza.

Na predavanjima, u akademskim diskusijama, na sjednicama, u ličnim kontaktima, prednjačio je na osebujan način: uvijek ostavljajući prostor za nastavak i dopunu, za istinu kao zbir različitih pogleda koji se prožimaju. Savjetovao je blago, a kada je trebalo korio odlučno, uvijek u ravnoteži sa samim sobom i okolinom. Gotovo nikad, čak ni pred samu smrt, nije ga napuštao smisao za humor - najbolji pokazatelj širine duha - i često ga je koristio komentirajući nesuvislost ljudskih postupaka motiviranih neznanjem i sebičnošću. Izgradio je jedan u svemu specifičan senzibilitet kao koherentan spoj morala, čvrstine i ljudske topline kojim je u svakoj zgodi plijenio i osvajao bez nametanja. Na toj osnovi uspostavio je autoritet naučne i ljudske neprikosnovenosti, na koji se svaki dobronamjernik s pouzdanjem mogao osloniti. Bio je od iznimnih ličnosti koje su još za života - na putu neprestanog usavršavanja - postajali institucijama, zbog čega su svi tražili njegovo mišljenje kao mjeru i siguran orijentir.

Umirao je i umro upravo onako kako je živio: dostojanstveno, ništa ne tražeći, sa samo njemu svojstvenim šarmom primajući svaku lijepu riječ i malu uslugu. Nadrastajući trivijalnost ovoga svijeta i ljudskih odnosa u njemu, marljivo se baveći srednjim vijekom, kao svoju životnu filozofiju usvojio je spoj razuma, mudrosti, znanosti i vještine i na taj način, u duhu poimanja svijeta Dionizija Kartuzijanca, uzdignuo na rang simbola. Tako je i u privatnom životu sintezu doveo do njezina konkretnog izraza.

Ja akademika Marka Šunjića, čovjeka i naučnika, ostala je golema praznina i upravo po tome - više nego po svemu ostalom - sa sigurnošću možemo reći da smo imali sreću i čast živjeti s običnim velikim čovjekom. Danas, kada je čovjek izgubio eshatološki kompas, u posvemašnjoj malaksalosti ideja, jedan osmišljen život, dostojan nasljedovanja i oponašanja, vrijedi više od svake utjehe. Neukusno mahanje nacionalnom zastavom iznad njegovog odra stari je profesor - slijedeći logiku svojeg ovozemaljskog življenja - vjerovatno popratio ili sa šutnjom ili nekom duhovitom opaskom. Bio je, naime, veći od svih parohijalnih podjela.

Dubravko Lovrenović